

„ИСПОД ПЕРА ПРЕМАЛО ХЛАДОВИНЕ” – БОРЂЕ СТАМЕНКОВИЋ (1929–1994), ДОАЈЕН СРПСКЕ АРХИВИСТИКЕ

Анстракт: У овом раду биће приказани значајни сегменти биографије дугогодишњег директора Историјског архива у Нишу, доајена нишке и српске архивистике, Ђорђа Стаменковића. Рад овог научног радника и хуманисте одвијао се у два смера. Први је био руковођење Историјским архивом Ниша као институције (на чијем челу се налазио 33 године), док је други фокус његовог деловања био научноистраживачки рад у вези са историјом Ниша 19. и 20. века. Стаменковић у својој стручној и интелектуалној каријери није мењао професију нити институцију. Скоро цео живот је везао за нишки Архив. За њега је то била активна, жива и стваралачка установа науке и културе коју је он отворио према науци у Србији и свету. Друга област рада Ђорђа Стаменковића је његова богата историографска и публицистичка делатност.

Кључне речи: Ђорђе Стаменковић, Историјски архив Ниш, архивистика, директор, историографија, доајен, председник, публициста

Дуга улица у насељу Чалије у Нишу од 2009. године носи назив по Ђорђу Стаменковићу, историчару, хуманисти и дугогодишњем директору Историјског архива Ниш.² Рођен је 6. јануара 1929. године у Нишу. Цео свој живот провео је у родном граду. Одрастао је у сиромашној радничкој породици. Завршио је основну школу и гимназију, а потом и Вишу педагошку школу (група за историју). За управника Историјског архива среза Ниш изабран је 1. октобра 1958. године. На место директора ове установе постављен је 1. новембра 1965. и на овом месту остаје све до пензионисања 1991. године. Обављао је већи број друштвених функција као што су председник Заједнице архива Србије, председник председништва Друштва архивских радника Јужноморавског и Нишког региона, председник Савеза Друштва архивских радника Србије, председник Фонда за културу Скупштине општине Ниш. Преминуо је 2. октобра 1994. године. Његов лик и дело остаће заувек упамћени у историји Ниша, као и у историји архивистике.

¹ дипл.социолог, архивски саветник; ivanajovanovich71@gmail.com

² Живојин Станисављевић, Милан Димитријевић, *Улице и тргови града Ниша*, Ниш 2018, 104.

Grb

Narodna Republika Srbija
Narodni odbor sresa Niš
Br. 07-2208/1
1.1.1958 god.
Niš

Na osnovu čl. 246 st. 1 Zakona o javnim službenicima,
Narodni odbor sresa Niš, na sedmicičkoj sednici Sreskog veća i Veća proizvo-
đačka održanoj 26.IX.1958 godine, donos je sledeće:

R e š e n j e

STAMENKOVIĆ ĐJORDJE, nastavnik Radničke gimnazije u
Nišu, službenik II vrste, sa osnovnom mesečnom platom XIV platnog ra-
zreda u iznosu od Din. 19.800.- i pološajna plata u iznosu od
Din. 5.900.- PRUZIMA se u službu Narodnog odbora sresa Niš i
POSTAVLJA za upravnika Istorijskog arhiva u Nišu sa
istinim zvanjem i prinašeljnostima koje je do sada imao.
Plata po ovom rešenju veće od 1.1.1959. godine.

O b r a s l o ž e n j e

STAMENKOVIĆ ĐJORDJE, nastavnik Radničke gimnazije u
Nišu, po raspisanom konkursu objavljenom u Sl. listu PNRJ br. 31/59
konkurisao je za upravnika Istorijskog arhiva u Nišu.
To sprovedenom konkursu, a na predlog konkursne komi-
sije i mišljenja Saveta za prosvetu NRS-a Niš, imenovan je izabran
za upravnika Istorijskog arhiva u Nišu, pa kako je imenovan pri-
hvatio izbor, to je na osnovu čl. 246 Zakona o javnim službenicima,
rešeno kao u dispozitivu.

Sart fašisanu - Sloboda narodu!

MP PREDSEDNIK
NARODNOG ODBORA SREZA NIŠ,
Žarko Radišević s.r.

Na osnovu čl. 2 i 3 Zakona o ismenama i dopunama ZOVS
(Sl. list PNRJ" br. 1/59) dispozitiv ovog rešenja senja se utoliko
što neto XIV p. razreda iznosi:
1. Osnovna plata dinara..... 12.200.-
2. Pološajna " 3.500.-
od 1. januara 1959 godine.

NAČELNIK SEKRETARIJATA,
MP za školstvo, prosvetu i kulturu,
Dragoljub Dejanović s.r.

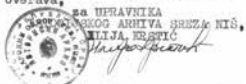
Istorijski arhiv - Niš
Prilagođeno: lo.VI.1959
Org.jed. Broj Prilog Vrednost
564

Novo osnovna plata od 1. januara 1960 godine iznosi
Din. 13.900.- (trinast hiljada devedesetina) dinara XIV pl. razreda.

S.P. - S.N.

MP Načelnik
Đjordjević s.r.

Tačnost prepisa overava, sa UPRAVNIKA
ISTORIJSKOG ARHIVA SREZA NIŠ,
MILICA KRSTIĆ

*Rešenje o postavljenju Đorđa Stamenkovića za upravnika
Istorijskog arhiva u Nišu, 1958.*

ЕНТУЗИЈАЗАМ И ЉУБАВ ПРЕМА АРХИВУ

Одлуком Министарства про-
свете НР Србије и решењем Градског
народног одбора Ниш од 24. априла
1948. године основано је Архивско
средиште у Нишу. У току свог сед-
могодишњег постојања ова устано-
ва успела је да прикупи преко 100
архивских фондова и другог мате-
ријала попут плаката, фотографија,
печата, књига и новина. За првог ру-
ководиоца изабрана је Добрила Де-
нић Станковић, професорка гимна-
зије у Нишу. Ову функцију обављали
су и Велимир Маринковић, Слободан
Поповић и Драгутин Павловић све до
октобра 1958. године, када је за новог
управника Историјског архива среза
Ниш изабран Ђорђе Стаменковић,
наставник историје Радничке гимна-
зије у Нишу. У следећој 1960. години,
након нове административне поделе
тзв. спајањем срезова, у Нишки срез
ушли су дотадашњи Пиротски и Про-
купачки (Топлички), па је са обзиром
на велико подручје које је покривао
архив у Нишу донета одлука о фор-
мирању нових архивских центара у

Пироту и Прокупљу. На основу одлуке Савета архива у Нишу, на седници одржаној
18. јануара 1960. године, приступило се оснивању архивског центра у Прокупљу,
који би радио у саставу Историјског архива среза Ниш.³ Основни задатак ове но-
воосноване културне институције састојао се у прикупљању и обради значајних
докумената из прошлости Прокупља и целе Топлице.

С обзиром на значајне резултате постигнуте у прикупљању архивске грађе и
унапређивању услова рада, нишка културна јавност је са пажњом и интересовањем
пратила рад Историјског архива среза Ниш. Посебну пажњу у раду ове установе
привукла је сарадња, тј. развијање мреже спољних сарадника. Реч је о пасиони-
раним трагачима за архивалијама из сврљашког, белопаланачког и других крајева
Нишког среза. Захваљујући њима пронађени су бројни документи од великог зна-
чаја као што су циркулари Сокобањског начелства из 1857. године и оригинал указа
о постављању Томе Вучића Перишића за министра војске.⁴ Лепе резултате у при-

³ Драгољуб Мирчетић, *Педесет година Историјског архива Ниш*, Ниш 2002, 68.

⁴ Д. Мирчетић, *нав. дело*, Ниш 2002, 77.

купљању старих и ретких докумената и књига постизали су и службеници ове архивске установе. У току недеље архива која је трајала од 7. до 14. новембра 1960. године, Историјски архив среза Ниш, у сарадњи са себи сличним установама и организацијама, појачао је напоре око трагања и откривања историјских писаних докумената, организовања изложби, предавања и других видова популаризовања архивистике и писане историјске грађе. Средином маја 1964. године, новинар листа „Народне новине“ Драгољуб Јанковић Јенки у циљу даље популаризације нишког Архива објавио је интервју са управником Ђорђем Стаменковићем, у коме је сликовито представљена ова већ афирмисана установа. Наглашено је да се она не може бавити само сређивањем докумената и архивске грађе већ и њиховом обрадом, а то захтева и другачији начин рада, пре свега савременији, озбиљнији и стручнији. Стаменковић је у разговору истакао да архив није само магацин старих докумената у коме се она налазе на чувању, већ витална установа која има свакодневну комуникацију са странкама и заинтересованим лицима.⁵ За Ђорђа Стаменковића архив је био активна, жива и стваралачка установа науке и културе. Био је против схватања да су архиви слагалишта старе хартије. У том смислу, нишки Архив је организујући научне скупове, издавачку делатност, изложбе и друге манифестације, у значајној мери остварио функцију историјског института и превазишао домет класичног архива. Ђорђе Стаменковић је имао огромну улогу у отварању Историјског архива Ниш према науци у Србији и свету, повезавши га са Српском академијом наука и уметности, историјским и другим универзитетским институтима у земљи и иностранству. За време његовог директорског мандата извршена је адаптација радних просторија у периоду између 1974. и 1976. године, као и одређене организационе измене, тако да су тада радиле следеће службе: Служба заштите архивске грађе ван архива, Служба сређивања и обраде архивске грађе, Служба депозита, Информативна служба, Служба приручне библиотеке са читаоницом и Служба општих послова. Поводом свечаног обележавања 40. годишњице од оснивања архива (1948–1988), Стаменковић истиче: *Од оснивања архивског средишта 1948. године до наших дана у раду на прикупљању, заштити и сређивању и обради архивских фондова најважнији су били људи. Они су младалачким ентузијазмом одлазили на „терен“ и отуда „доносили“ стару архиву у којој су се налазили нови документи наше културне и политичке историје. Према томе, обележавајући наше успехе, неоспорне резултате у протеклих 40 година, не могу а да не одам признање целом оном броју од 70 радника који су део свог радног века поклонили архиву и сређивању архивске грађе.*⁶

Ђорђе Стаменковић за говорницом на Првом сабору архивских радника Србије (фотографија 3277)

⁵ Драгољуб Јанковић, „Установа која добија научни карактер”, Ниш, *Народне новине*, 16. мај 1964, 19, 7.

⁶ Д. Мирчетић, *нав. дело*, Ниш 2002, 154.

КУЛТУРНО-ЕДУКАТИВНА МИСИЈА АРХИВА

Стаменковић је за време управљања Историјским архивом Ниш изузетну пажњу посвећивао културно-просветној и едукативној делатности ове институције, која је била изузетно богата и садржајна. Изложбе су имале садржај из друштвене, културне, привредне и политичке историје Ниша и околине. Издвојићемо неке од њих.

Од 26. до 27. октобра 1967. године у Нишкој Бањи одржана је ванредна скупштина Друштва архивских радника Србије. Тим поводом у холу Историјског архива Ниш отворена је изложба „Публикације Архива Србије”.

Изложба „Развој кинематографије на југу Србије” одржана је 1972. године. У одабирању експоната за ову изложбу успостављена је сарадња са Југословенском кинотеком у Београду. На основу сачуваних ретких филмова Кинотеке и филмова нишког Архива, изложба је била тако конципирана да је дала приказ развоја кинематографије од 1915. до 1971. године на овом подручју. Изложбу је отворила госпођа Ита Рина, једна од првих југословенских глумица, поводом одржавања седмих Филмских сусрета, 27. августа 1972. године.

„Тридесет година постојања и рада специјалне болнице на Озрену” била је значајна изложба у вези са историјом здравства у Нишу и околини, а организована је 1972. године. Реч је о болници која је одиграла велику улогу у лечењу становништва и која је за време НОБ-а била база Озренског партизанског одреда, као и прва војна болница у историји партизанског санитета на територији Нишког ратног округа 1944. године.

Поводом прославе 150 година од рођења учитеља Атанасија Петровића ИАН је спремио изложбу под називом „Развој школства у Нишу и околини крајем 19. и почетком 20. века”. Изложба је била отворена 21. октобра 1974. у холу Дома ЈНА.

У вези прославе јубилеја Фудбалског клуба „Раднички“ у холу Народног позоришта у Нишу, ИАН је 10. децембра 1983. године организовао и јавности презентовао експонатима веома богату изложбу под називом „Раднички – Ниш (1923–1983)”.

За време одржавања јубиларних Југословенских хорских свечаности у Нишу, Историјски архив је трећег јула исте године у слободном простору нишке летње позорнице поставио изложбу „Двадесет година ЈХС 1969–1983”. У периоду између 14. и 20. октобра 1987. године Историјски архив је отворио изложбу са укупно 244 експоната под називом „Сто година Народног Позоришта у Нишу” (1887–1987). У уводном тексту под насловом „Народно позориште у Нишу 1887–1987” Ђорђе Стаменковић, одговорни уредник изложбе, дао је краћи историјат позоришта следећим речима: *Нишко народно позориште прославља ове године значајан јубилеј, стогодишњицу постојања и рада. Основано је једанаестог марта 1887. год, непуних десет година после ослобођења Ниша од Турака. Својим национално романтичарским репертоаром првих година по ослобођењу, снажно је допринело буђењу народне свести и подизању позоришне културе у новоослобођеним крајевима на југу*

Србије.⁷ Од великог броја изложби које је ИАН приредио за време дугог и плодотворног мандата Ђорђа Стаменковића треба поменути и изложбу „Историја Ниша и околине кроз архивску грађу од 1737. до 1945. год”, приређену поводом четрдесет година постојања и рада ове установе. У пригодном каталогу Ђорђе Стаменковић истиче: *Историјски архив у Нишу поводом обележавања четрдесет година постојања и рада поставио је и презентирао изложбу историјских докумената, са циљем да прикаже само један мањи део писаних извора који су прикупљени у протеклом периоду марљивог рада једне генерације архивских радника. Изложба представља покушај да се само део ретких и значајних докумената презентује нашој јавности у време обележавања јубилеја. Обележавајући радно и свечано јубилеј Историјског архива у Нишу сматрамо да се овом изложбом може сагледати величина и значај архива за науку, културу и образовање.*⁸

Ђорђе Стаменковић са Итом Рином, 1972.

ИСТОРИОГРАФИЈА И ПУБЛИЦИСТИКА

Интересовања Ђорђа Стаменковића за историјске теме била су различита, од политичке, економске, спортске до културне историје. За собом је оставио обиман ауторски опус. Реч је о изузетно богатој библиографији. Двадесет две књиге и преко шест стотина објављених радова у дневној и периодичној штампи биланс су његовог интелектуалног и научног рада. У часопису „Гледишта” из 1957. године, претечи „Градине”, штампан је његов први рад „Комунистичка општина Ниш”. Након тога уследили су прилози и радови о Павлу Стојковићу, Ратку Вукићевићу, железничарима Ниша и мноштву других тема. Треба нагласити и његов допринос издавању „Историје Ниша”, где је у другој књизи написао део о радничком покрету у условима легалног рада Комунистичке партије Југославије од 1918. до 1920. и у илегалном периоду од 1921. до 1941. године. У трећој књизи писао је о „народној власти” и Комунистичкој партији Југославије од 1941. до 1945. године. Користећи аутентичне изворе, Стаменковић је креирао разноврсну слику о прошлости Ниша. Деценијама је живео са архивском грађом и проучавао је. У његовим делима нема недоречености, претпоставки нити импровизације. Све што је написао и објавио засновано је на писаним, непобитним и аутентичним изворима, тврди Димитрије Кулић, приређивач библиографије Ђорђа Стаменковића.⁹

Стаменковић је често истицао значај историјске науке. Један део његових радова односи се на ранији период Ниша и његове шире околине. Посебну пажњу

⁷ Д. Мирчетић, *нав. дело*, Ниш 2002, 296.

⁸ Исто, 299.

⁹ Димитрије Кулић, *Библиографија радова Ђорђа Стаменковића*, Ниш 1995, 7.

привлаче књиге и публикације „Ниш стари трговачки центар” (1955), „Железничари Ниша у радничком покрету”, „Бели ходници на Озрену” (1972), „ФК Раднички Ниш 1923–1973” (1973), „Станко Пауновић народни херој” (1976), „Друштвено-економске прилике у Заплању до ослобођења од Турака и стање по ослобођењу 1800–1917” (1977), „Преглед политичке историје Ниша 1918–1941” (1978), „Драгиша Лапчевић и раднички покрет Ниша крајем 19. и почетком 20. века” (1984), „ФК Синђелић 1918–1968” (1972), „Сто година фармације у Нишу 1878–1978”, „Двадесет пет година Центра за социјални рад Ниш 1961–1986” (1986).¹⁰ Од великог броја чланака објављених у научним часописима и дневној и периодичној штампи издвајају се „Успомене и сећања старих нишких радника” (1956), „Под зидинама Ниша” (1956), „Осврт на историјске изворе са белешкама о Ратку Вукићевићу” (1957), „Боравак Гаврила Принципа у Прокупљу двадесет петог септембра 1912.” (1959), „Палим правницима Ниша и околине” (1959), „Бубањске песнице” (1963), „Спомен костурница у околини Ниша” (1963), „Нишки завереници у рату против Турака” (1964), „Зачеци библиотекарства у Нишу 1870–1878” (1964), „Павле Стојковић” (1964), „Херојска смрт Косте Војиновића” (1965). У издању Српске академије наука и уметности и МК ССРП Зајечара 1986. године објављен је зборник радова са научног скупа одржаног од 18. до 20. октобра 1983. године у Зајечару, под називом „Тимочка буна 1883. и њен друштвено-политички значај за Србију 19. века”. У овом зборнику се налази и рад Ђорђа Стаменковића „Друштвено економске прилике на територији среза сокобањског уочи и после Тимочке буне 1883”. Његов прилог значајан је по томе што кроз нову димензију друштвено-економских прилика расветљава одређене економске узроке једног великог и до сада недовољно истраженог народног покрета као што је била Тимочка буна. Полазећи од сложених друштвених и економских односа који су били предмет обимног истраживања, Стаменковић закључује да су друштвено-економске прилике уочи Тимочке буне Бањског среза биле тешке, те су зато представљале један од главних узрока великог покрета народних маса у борби против апсолутистичко-бирокупатске владавине Напредњачке странке, двора и остале чиновничке бирократије и владајуће крупне буржоазије. На основу многобројних наслова из богатог стваралачког опуса Ђорђа Стаменковића може се закључити да су његова интересовања била разноврсна.

НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА

За изузетан рад у области културе и архивистике добио је већи број награда и признања: Орден Републике са бронзаним венцем, Орден рада са сребрним венцем, Златна значка Културно-просветне заједнице Србије, Октобарска награда „Ослобођење Ниша”, Сребрна значка Савеза синдиката Ниш, Повеља са плакетом СУБНОР Југославије, Повеља са плакетом Заједнице архива Србије, награда КПЗ из Ниша „Учитељ Таса”, Златна значка Културно-уметничког друштва „Станко Пауновић” у Нишу, Златна значка Туристичког савеза Ниш, Мајска награда рада у Нишу.¹¹

¹⁰ Исто, 8.

¹¹ Д. Мирчетић, *нав. дело*, 359.

Новинар нишких „Народних новина” Слободан Крстић објавио је опширан интервју са Ђорђем Стаменковићем, добитником Повеље са плакетом Заједнице архива Србије за животно дело и изузетан допринос у области архивистике. У овом интервјуу Стаменковић истиче: *Припадам плејади скојеваца која је научила да вуче а не да се вози и живи на ловорикама. Не волим да неко о мени пише. То чиним ја. Писаћу све док могу. Објави то у дну стране, не волим публицитет. Испод овог пера премало је хладовине, места за одмор. Тридесет и шест година пишем и људи мисле да се човек од тога може обогатити. Варају се. Никада нисам имао велики хонорар. Срећан сам, јер књиге објављујем, а то је велико богатство за нараштаје који долазе, које интересује наша прошлост и који иду ка блиставој будућности. Историју једног народа треба отргнути од заборава. Наша историја је велика учитељица живота.*¹²

У његовом стану у Рајићевој 13 дневна соба била је прекривена књигама, монографијама, часописима. Стаменковић је био чест гост у редакцији „Народних новина”. Лично је доносио своје прилоге за рубрику „Историјске занимљивости”, са новинарима проводио бар десетак минута да ослушне реаговања на свој претходни текст. И тако више од тридесет година. Тих и ненаметљив, али одан, врстан и тачан сарадник и заљубљеник у писану реч.

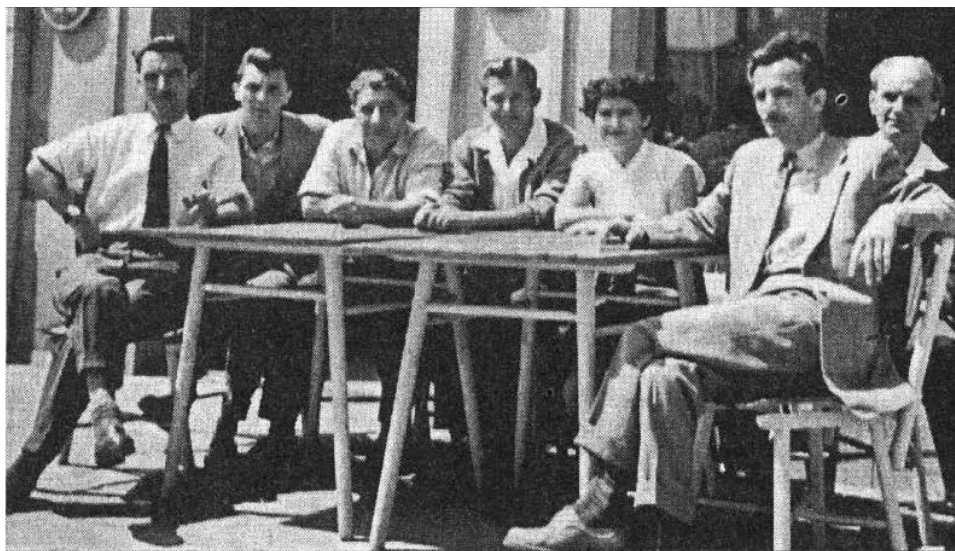
СЕЋАЊА НА ЂОРЂА СТАМЕНКОВИЋА

Када је ауторка овог чланка постала део колектива Историјског архива Ниш, сусрела се са колегама који су већи део свог радног века провели у време мандата Ђорђа Стаменковића. Са великим поштовањем и пијететом су говорили о њему, описујући га као човека из кога су избијали племенити дух и блиставо људско поштење којим је привлачио људе. Они који га памте описују га као ентузијасту по природи, који је своју улогу првог човека Архива тако и схватио. У колектив је уносио ведар дух и расположење. Немало лак посао архивиста ублажавао је својом чувеном изреком *Прашина вас хлебом храни*. Био је несебичан у својој људскости и разумевао је душу сваког радника. Старијима је био друг а млађима отац. Творац је изреке *Све што је старо, за архив је ново*.¹³ За Ђорђа Стаменковића везано је пуно анегдота. Осим што је био истакнути научни и друштвено-политички радник, био је и велики бoем. Дружио се са истакнутим књижевницима, културним радницима и бoемима Ниша. Омиљено место окупљања нишких књижевника, културних радника и бoема педесетих година прошлога века био је ресторан „Градског хотела”. У кафани се родила и идеја о оснивању књижевног часописа „Гледишта”. Професор историје Ђорђе Стаменковић, директор ИАН, био је један из овог бoемског круга. Када се оженио, сви нишки писци били су на његовој свадби на Црвеном крсту. Убрзо је добио стан у главној улици, у згради где се налази Издавачко предузеће „Градина”. При поноћним враћањима из кафане често су свраћали на качамак који је Милка (Стаменковићева супруга) мајсторски спремала.¹⁴

¹² Слободан Крстић, „Испод пера премало хладовине”, *Народне новине*, 1. децембар 1987, 8.

¹³ Мица Ђенић, *Ђорђе Стаменковић (1929–1994) деценије посвећене архивистици и историографији*, Пешчаник 7, Ниш 2009, 331.

¹⁴ Седељке и дружења нишких књижевника и бoема у Градском хотелу, www.mojakafana.com/kafanske-price/Sedeljke-i-druzenja-nishkih-knjizevnika-i-boema-u-Gradskom-hotelu.lt.html (приступљено 21. августа 2023)

Ђорђе Стаменковић са Ђорђем Поповићем, Стојаном Андрићем, Савом Пенчићем, супругом Милком, Вељком Видаковићем и Васом Петковићем, 1957.

РЕЗИМЕ

У свом дугогодишњем раду, Ђорђе Стаменковић је давао све од себе и као историчар и као организатор. За собом је оставио обиман ауторски опус. Двадесет две књиге и преко шест стотина објављених радова у дневној и периодичној штампи биланс су његовог интелектуалног и научног рада. Реч је о изузетно богатој библиографији. Користећи аутентичне изворе, Стаменковић је креирао тематски шаролику слику о прошлости Ниша. Деценијама је живео са архивском грађом проучавајући је.

Као дугогодишњи директор Историјског архива Ниш, Ђорђе Стаменковић је утицао на развој архивске струке. Био је председник председништва Друштва архивских радника Јужноморавског и Нишког региона и председник Савеза друштва архивских радника Србије. Скоро тридесет пет година интензивно се бавио научним радом и спада у ред најпродуктивнијих публициста. За време управљања Архивом изузетну пажњу посвећивао је културно-просветној делатности ове институције, која је била изузетно богата и садржајна. Изложбе су имале изузетан историографски садржај из друштвене, културне, привредне и политичке историје Ниша и околине. Имао је огромну улогу у отварању нишког Архива према науци у Србији и свету, повезавши га са Српском академијом наука и уметности, историјским и другим универзитетским институтима у земљи и иностранству. У својој богатој радној и интелектуалној каријери није мењао професију нити институцију.

За њега је Архив био активна, жива и стваралачка установа науке и културе. У том смислу, ИАН је, организујући научне скупове, издавачку делатност, изложбе и друге манифестације у значајној мери остварио функцију историјског института и превазишао домет класичног архива. У пензију одлази 1991. године. Умро је 2. октобра 1994. године у свом Нишу. Његов лик и дело остаће заувек упамћени у историји овога града, као и у историји архивистике.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

- *Народне новине*, 1964.
- *Народне новине*, 1987.
- Ђенић, Мица. *Ђорђе Стаменковић (1929–1994), деценије посвећене архивистици и историографији*, Пешчаник 7, Ниш 2009.
- Кулић, Димитрије. *Библиографија радова Ђорђа Стаменковића*, Ниш 1995.
- Мирчетић, Драгољуб. *Педесет година Историјског архива Ниш*, Ниш 2002.
- Станисављевић, Живојин, Димитријевић, Милан. *Улице и тргови града Ниша*, Ниш 2018.
- www.mojakafana.com/kafanske-price/Sedeljke-i-druzenja-nishkih-knjizevnika-i-boema-u-Gradskom-hotelu.lt.html

Ivana JOVANOVIĆ

**„TOO LITTLE SHADE UNDER THE QUILL“
- ĐORĐE STAMENKOVIĆ (1929-1994),
A DOYEN OF SERBIAN ARCHIVISTICS –**

Summary

246

In his long-time work, Đorđe Stamenković gave his best both as a historian and an organiser. He has left a voluminous opus. Twenty two books and over six hundred articles published in a daily press and periodicals, are a result of his intellectual and scholarly work. It is an exceptionally rich bibliography. By using authentic sources, Stamenković has created thematically very colourful picture of Niš's past. He has been living with and studied archival materials for decades.

As a long-time director of the Historical Archives of Niš, Đorđe Stamenković had an influence on the development of archival profession. He was the president of the Presidency of the Society of Archival Workers of the South Morava and Niš Region, and president of the Association of the Society of Archival Workers of Serbia. For almost thirty five years he has been intensively engaged in scientific work and he was one of the most productive authors. During his managing of the Archives he paid special attention to cultural and educational activity of this institution, which was exceptionally rich in content. The exhibitions had remarkable historiographical content from social, cultural, economic, and political history of Niš and its surroundings. He had a great role in opening Niš's Archives to science both in Serbia and the world, connecting it with the Serbian Academy of Sciences and Arts, historic and other university institutions in the country and abroad. In his rich professional and intellectual career he did not change the profession nor institution. For him, the Archives was an active, live and creative institution of science and culture. In that sense, the Historical Archives of Niš has, by organising scientific meetings, publishing activity, exhibitions and other events, largely performed a function of the historical institute and exceeded the role of a regular archives. Đorđe Stamenković has retired in 1991. He died in October 1994 in his Niš. His work will be remembered forever in the history of this town so as in the history of archivistics.